

HET ZAKENBLAD VOOR DE ZELFSTANDIGE ONDERNEMER

Z.O.magazine

unizo

www.unizo.be

BEDRIJFSWAGENS
Vergiftigd geschenk?

GEZOCHT: M/V VOOR KMO'S
Hoe krap wordt de arbeidsmarkt?

DE JUISTE PRIJS
Correct aanduiden

AMBACHTELIJK ORNAMENTIST PATRICK DAMIAENS

PURE PASSIE VOOR HOUT

ZONDAG 5 FEBRUARI DAG VAN DE AMBACHTEN

Patrick Damiaens, ambachtelijk houtornamentist

“Dit doe je niet voor het **GELD**, maar voor de **TRIP**”

“Alles van waarde is weerloos”, schreef Lucebert. En dat geldt in deze tijden van snelle wegwerpcultuur ook voor oude verfijnde ambachten als dat van Patrick Damiaens, de enige voltijds zelfstandige Vlaamse houtornamentist. “Als we ons vakmanschap niet kunnen doorgeven, zijn we met uitsterven bedreigd en verdwijnt een stuk cultureel erfgoed.”

TEKST: HERMAN VAN WAES • FOTO'S: HENNY VAN BELKOM

WIE IS...

PATRICK DAMIAENS

- 45 jaar
- Opleiding Meubelmakerij Maaseik 1979-'86
- Opleiding Don Bosco in Luik 1986 - 1989
- Eenmansbedrijf sinds 1992
- Atelier: Aan den Lievenheer 5, 3680 Maaseik, te bezoeken op afspraak

Een Vlaming die een stuk Waals cultuurpatrimonium in stand houdt, het moet in dit land wel een zeldzaamheid zijn. De cameraploeg van de RTBF die Patrick Damiaens onlangs in zijn atelier in Maaseik bezocht vond het in elk geval “trés mar-rant, un Flamand qui fait des sculptures Liégeoises.” In zijn specifieke ambacht is hij zo mogelijk nog zeldzamer, want de enige in Vlaanderen die zich voltijds “zelfstandig houtornamentist” mag noemen. Met honderden soorten beitel-tjes, schaafjes en ander voor leken onbekend alaaam zit hij weken, soms maanden in het atelier onder zijn woonhuis met een eindeloos geduld uit een blok ruw hout geraffineerde sierstukken te scheppen, bedoeld om er deuren, stoelen, tafels, kasten, trappen, open haarden... mee te verfraaien of gewoon om aan de muur te hangen.

“Hoe het zover is gekomen? De passie voor mooie, oude, tijdloze dingen zat er van in mijn jeugd al in. Ik deed niets liever dan musea en antiquariaten bezoeken. Met mijn fascinatie voor de Egyptenaren en

de klassieke oudheid was het mijn droom archeoloog te worden, maar bij de toenmalige PMS (studiebegeleiding) vonden ze dat wat hoog gegrepen: ‘Doe maar beter iets met je handen.’ Dat werd dus de vakschool meubelmakerij in Maaseik, waar ik wel zo goed bleek dat ik achteraf slaagde voor het ingangsexamen aan het befaamde Instituut Don Bosco in Luik, gespecialiseerd in het Luikse ornament. Dat is een heel verfijnde snijkunst, geënt op de Lodewijkstijlen van de 18de eeuw. Behalve in Luik kan je een opleiding van dat niveau enkel in Parijs en Londen volgen. Destijds waren er in het Luikse nog tal van meubelmakers die houtsnijwerk nodig hadden, maar dat is fel achteruitgegaan. Toen ik in '92 officieel als zelfstandige begon, betekende dat met de auto van pa rondrijden naar bedrijven die deuren of trappen maakten of naar restaurateurs. Zonder de steun van mijn ouders zou het erg moeilijk zijn geweest, maar geleidelijk bouwde ik zo toch een klantenbestand op. Ook als ambachtsman ben je niet noodzakelijk ‘sant in eigen land’: tegenwoordig komen de meeste van mijn >>>

PATRICK DAMIAENS: "IN DE WEGWERPCULTUUR WAARIN WE LEVEN IS DUURZAAM VAKMANSCHAP EEN CURIOSUM GEWORDEN: 'KIJK EENS, DAT BESTAAT OOK NOG'..."

>>> opdrachtgevers uit het buitenland. Dat is ook niet abnormaal: ik woon hier letterlijk vier straten van Nederland en zeven straten van Duitsland.”

Kwaliteit zonder vervaldatum

“Het geeft vooral veel voldoening als je er in slaagt de persoonlijke wensen van een klant te vertalen in je houtsnijwerk. Ik heb liefst dat ze eerst naar hier komen om uit te leggen wat ze precies willen en welk budget ze daarvoor beschikbaar hebben. Dan begint het opzoekingswerk in mijn bibliotheek met honderden boeken die ik in de loop der tijden uit antiquariaat en musea verzamelde, naast de foto’s van ornamenten die ikzelf maak -vooral het paleis van Versailles is voor mij een schat aan inspiratie.

Dan begin ik krabbels op papier te zetten, combinaties van motieven en vormen, tot er een tekening op schaal ontstaat die als basis dient. Elk stuk moet uniek zijn, dat is een garantie naar de klant toe. Zo was er een Duitse tandarts die in zijn bibliotheek een lambrisering wou met afbeeldingen van tandartsinstrumenten in verwerkt. Dat werd een guirlande in lindehout, een blanke houtsoort die mooi afstak tegen de donkere

eik van de bibliotheek. Momenteel ben ik in overleg met een gerenommeerde Amerikaanse chirurg die een wapenschild wil laten ontwerpen waar ook zijn beroepsattributen in verwerkt zijn. Het kan ook eenvoudiger: een bedrijf in vleeswaren dat een jachttrofee laat maken met het bedrijfslogo erin bijvoorbeeld. Of een golfterrein in Nederland waar ik teksten in een reeks teakhouten banken moest kerven. Af en toe werk ik mee aan reconstructieopdrachten zoals sterrenrestaurant Vivendum in Dilsen,

“Een aangepaste vorm van langlopend leercontract zou een oplossing kunnen zijn om leerlingen echt de knepen van dit vak bij te brengen.”

gevestigd in de Oude Kapelanij die moest gerenoveerd worden. De houten draagberrie waarop ze in Maastricht het beroemde Mariabeeld ‘de Sterre der Zee’ in processie rondragen is ook een creatie van ons atelier. Variatie genoeg dus, en in al die jaren heb ik nooit betaalde publiciteit moeten maken om de winkel draaiende te houden. De mond-tot-mondreclame van tevreden klanten, de deelname aan beurzen en

exposities en de media-aandacht zorgden telkens voor nieuwe opdrachten. Ik maak ook volop gebruik van nieuwe media om te tonen wat ik doe: op mijn YouTube-kanaal onder de naam *jplully* staan al 120 filmpjes waarin je me aan het werk kan zien.”

Toch heeft Patrick Damiaens een wat tweeslachtige verhouding met de media en de manier waarop ze ambachten in beeld brengen. “Enerzijds krijg ik tv-ploegen, kranten en magazines over de vloer, die mooie reportages maken en het unieke van ons vakmanschap benadrukken. Maar ze vragen zich niet af hoe mensen daarvan kunnen leven. Want het zijn soms diezelfde media die ons de zoveelste nieuwe designtrends in bin-

nenhuisinrichting aanpraten, vaak dezelfde inspiratieloze eenheidsworst. Is er dan geen verschil tussen drie aan mekaar geplakte triplexplankjes en een stuk ‘kwaliteit-zonder-vervaldatum’ waar iemand maandenlang zijn ziel heeft ingestoken? In de wegwerpcultuur waarin we leven is duurzaam vakmanschap een curiosum, -‘kijk eens, dat bestaat ook nog’- dat wordt voorgesteld als alleen nog bereikbaar voor

een elite. Terwijl er toch meer mensen dan ooit zich kunnen veroorloven om voor pakweg duizend euro extra een unieke, gepersonaliseerde voordeur te laten maken. Maar ze kopen misschien liever een duurdere wagen? Er bestaan ook veel misvattingen: als ze mij vragen hoe lang ik aan zo'n ornament werk en ik zeg 'vier weken', dan is de reactie: 'Oei, dat is zeker onbetaalbaar', want ze verwachten dat ik evenveel per uur kost als hun garagist. Als ik uurlonen zou rekenen, zou ik inderdaad véér boven de afgesproken prijs voor een opdracht uitkomen, maar het gaat mij niet om het geld. Begin vooral geen ambacht om er rijk van te worden, het is de 'trip' waar ik het voor doe, het hele creatieve wordingsproces. Ik leef min of meer van project tot project en gelukkig blijven de opdrachten komen, maar ik geef toe dat ik dit eenmansbedrijfje niet op deze manier zou kunnen runnen als ik een gezin met kinderen te onderhouden had. En als ik er ook geen duurzame levenswijze op na zou houden: ik rij gerust vijftien jaar met dezelfde wagen of draag een kwaliteitstrui tien jaar af. En ik heb nog altijd geen gsm. Ja, mijn boekhouder vindt wel dat ik te weinig uitgaven heb, maar waarom zou ik?"

Eendracht maakt ambacht

Op 5 februari doet Patrick Damiaens volgens jaarlijkse traditie mee aan de Dag van de Ambachten, "maar ik pak het tegenwoordig toch wat kleinschaliger aan dan in het begin. Toen kwamen hier op een dag wel vijfhonderd bezoekers over de vloer. Ik had buiten een paar tentjes waar ze leerlingen aan het werk konden zien, terwijl ikzelf telkens kleine groepjes in het atelier binnenliet, maar dan stonden ze soms uren aan te schuiven. Ik doe dat ook enkel uit liefde

voor het vak, niet omdat het extra klanten oplevert. Je kunt het niet vergelijken met een chocolatier waar ze met z'n allen komen proeven en nog wat meenemen voor thuis ook. Ik heb uiteraard niets tegen mensen die culinaire kunststukjes toveren, maar veel zogenaamde ambachtelijke of artisanale beurzen zijn commerciële proeverijen geworden, wat de geloofwaardigheid van een ander soort ambachtslui geen goed doet. Het is uiteraard ook een goeie zaak dat zo'n Dag van de Ambachten vakmensen in de kijker plaatst, maar dat zal niet kunnen beletten dat veel van hun knowhow en stielkennis dreigt verloren te gaan. De opleiding die ikzelf bij Don Bosco volgde wordt na 115 jaar stopgezet wegens te weinig studenten, dat wil zeggen te weinig die aan de voorwaarde beantwoorden dat ze eerst meubelmakerij hebben gevolgd. Misschien moet er vooral op gebied van opleiding werk worden gemaakt van de overdracht van die unieke ambachtelijke kennis. Ik geef zelf les in Syntra, maar je kunt niet verwachten dat ze in een paar tientallen avonden hetzelfde opsteken als ik in vier jaar voltijds dagonderwijs. Een aangepaste vorm van een langlopend leercontract ('apprenticeship') zou een oplossing kunnen zijn om leerlingen echt de knepen van het vak en de liefde voor de stiel bij te brengen. Maar daar moet dan wel een vorm van subsidiëring tegenover staan. Dit is toch nog iets anders dan een bakker die zijn leerjongere pistolets leert bakken. Of kijk hoe de Fransen het doen: in februari ga ik in Parijs naar het instituut Boule, waar ze voor elk ambacht een aparte afdeling hebben: ornamentalsnijden, marqueterie, zilversmederij, koperbewerking, beelden kappen...

Als we niets doen dreigt al die unieke knowhow bij ons verloren te gaan." Patrick Damiaens wil daar graag zelf zijn steentje toe bijdragen en toen hem dit najaar gevraagd werd op de Kortrijkse Lifestyle- en kunstbiënnale ClassicA 22 ambachtslui samen te brengen op een 'craftsmanship paviljoen', ging hij daar met veel geestdrift op in. "Een aparte eigen stand op zo'n beurs is voor ons onbetaalbaar, dus waren we erg blij met dat initiatief. Het publiek kon er kennis maken met een heel gevarieerd en hoogstaand gezelschap van gepassioneerde vakmensen zoals steenhouwer Franz Iliano, meester-kleermaker Aravinda Rodenburg, hoedenmaakster Els Robberechts, glasatelier Mestdagh, wapengraveur Roland Baptiste, tapijtkunstenaar Dorothea Van de Winkel, ingelegde wandelstokken van Pierre Création, Japans Urushi-lakwerk van Intarsio... Allemaal Masters in hun segment. De bezoekers waren laaiend enthousiast. We kennen mekaar allemaal en we besloten het niet bij die eenmalige happening te houden. We werken op dit ogenblik aan een overkoepelende website met een eigen logo en een soort kwaliteitslabel voor craftsmanship. Op termijn willen we een echte vereniging worden, een soort ambachtelijke gilde. We zien wel wat er van komt. Ik denk nooit op korte termijn. Het is nu een zaadje planten en hopen dat daar, wie weet, over een paar jaar iets uit openbloeit." ■■■

Kom naar de Dag van de Ambachten

Op **zondag 5 februari** zetten opnieuw honderden ambachtsmensen hun atelier open voor de 6de editie van de Dag van de Ambachten. Een unieke gelegenheid om kennis te maken met het vakmanschap en de passie van deze zelfstandige ondernemers. Om te weten wie u waar aan het werk kan zien, kijk op www.dagvandeambachten.be.

 www.patrickdamiaens.be